

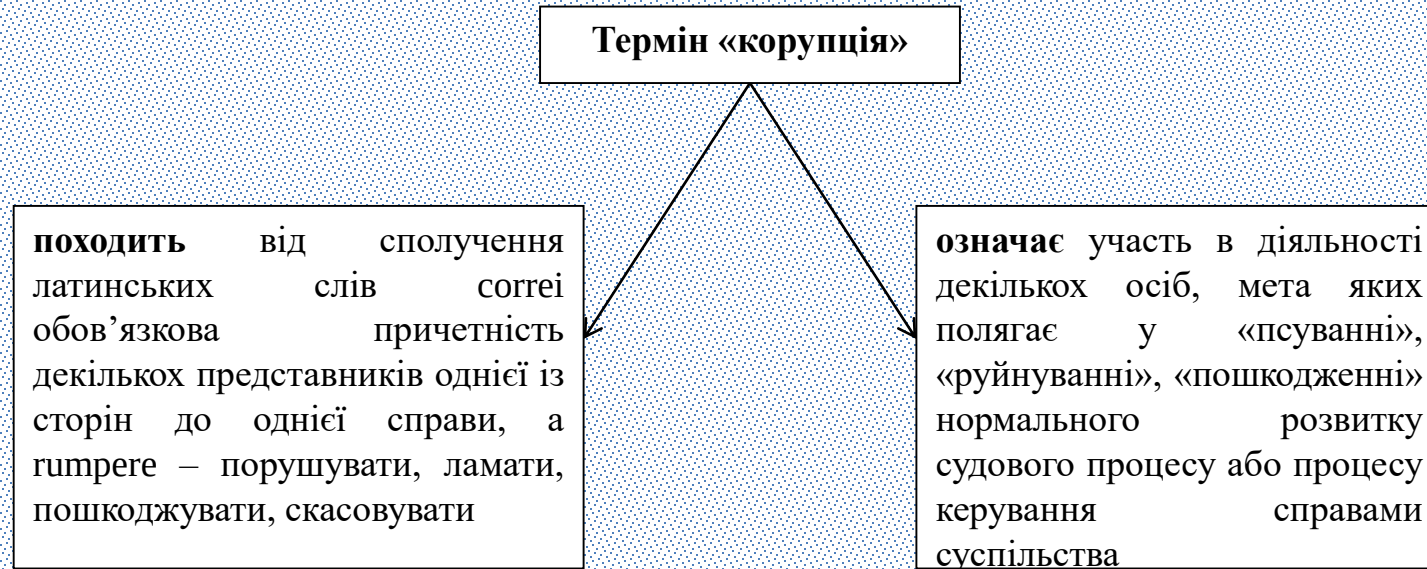
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Відділ організації науково-дослідної роботи

ТЕМА 1: Поняття, причини, наслідки та правові основи запобігання корупції

Походження терміну «Корупція»

у римському праві -
«розламувати, псувати,
пошкоджувати, фальсифікувати
свідчення, збездіяти незайману», але
у той самий час і «підкуповувати
суддю (претора)

**«Корупція» в період
середньовіччя**

набуває виключно церковного,
канонічного значення як омана,
спокуса диявола

Corruptibilitas
(*тлінність людини*)

стає проявом гріховності в
богослов'ї католицизму («гріх є
беззаконня»)

Сучасне трактування поняття корупції

Декларується неурядовими
та незалежними
організаціями,
міжнародними конвенціями

Виникає на межі «Нового
часу» з початком утворення
централізованих держав і
правових систем, що
існують до нині

TransparencyInternational

(неурядова організація для боротьби з корупцією та
дослідження рівня корупції)

«Корупція має на увазі таку поведінку посадових осіб
державного сектора, як державних службовців, так і
політиків, через яку вони самі або їхні близькі
неправомірно і незаконно збагачуються внаслідок
зловживання державними повноваженнями, що були їм
надані»

Нікколо Макіавеллі.

«Корупція – це використання публічних
можливостей у приватних інтересах»

Томас Гоббс

«Корупція є корінь, з якого випливає в усі
часи і за всяких спокус презирство до всіх
законів».

Ожегов Сергій Іванович

«Корупція – це моральний занепад посадових
осіб і політиків, що виражається у
незаконному збагаченні, хабарництві,
розкраданні»

Азійський банк розвитку

корупцією вважає поведінку посадових осіб
державного і приватного сектора, внаслідок якої вони
самі та/або їх близькі неправомірно й незаконно
збагачуються, або примушують до цього інших через
зловживання становищем, в якому вони знаходяться

Цивільна Конвенція про боротьбу з корупцією

корупцією вважає прямі чи опосередковані вимагання,
пропонування, дачу або одержання хабара чи будь-якої
іншої неправомірної вигоди або можливості її
отримання, які порушують належне виконання будь-
якого обов'язку особою, яка отримує хабара,
неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду,
або поведінку такої особи

Сутність корупції

має соціальну обумовленість

має негативний вплив на всі
сфери суспільного життя

має економічні, політичні, правові,
психологічні та моральні аспекти

має здатність постійно пристосовуватися до
нових реалій життя

має свою «ціну», яку платить
суспільство за її існування

має транснаціональний характер

Ключові ознаки корупції у кримінологічному аспекті

можлива лише у сфері діяльності органів державної влади і
місцевого самоврядування

її суб'єктом може бути тільки особа, наділена владою чи посадовими
повноваженнями

корупційні відносини виникають внаслідок зловживання особою,
наділеною владою чи посадовими повноваженнями своїми
повноваженнями

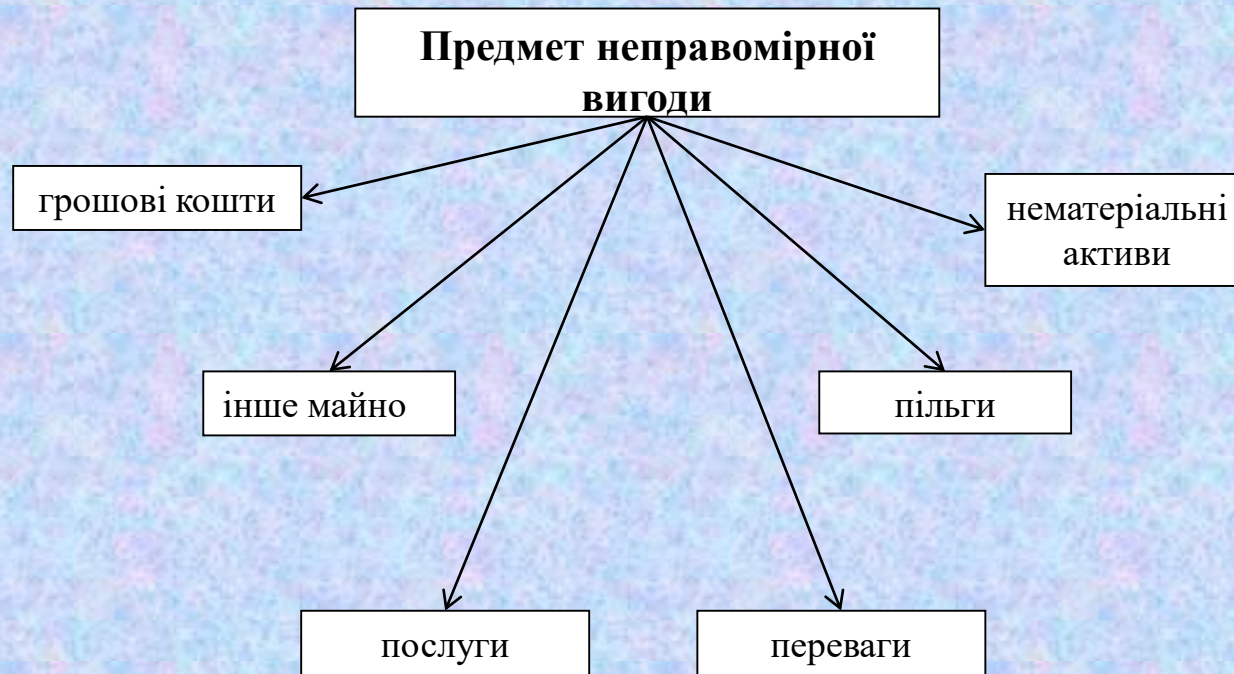
корупційні відносини виступають предметом торгу, в результаті
якого суб'єкт одержує певні блага як матеріального, так і
нематеріального характеру

Законодавче визначення корупції

Корупція це -

(ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції»)

використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання **неправомірної вигоди** або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей

Причини корупції

Труднощі подолання спадку тоталітарного періоду

Економічний занепад і політична нестабільність

Нерозвиненість і недосконалість законодавства

Неефективність інститутів влади

Слабкість громадянського суспільства, відрив суспільства від влади

Неукоріненість демократичних політичних традицій

Противагою та обмежувачем для корупції
є реальна політична конкуренція
реальна політична конкуренція

Причини корупції

Специфічні українські проблеми

1. Слабкість судової

2. Нерозвиненість правової свідомості населення

3. Звична орієнтованість правоохоронних органів та їх представників на захист виключно "інтересів держави" і "загальнонародної власності"

4. Традиція підпорядкування чиновників не закону, а інструкції та начальнику

Причини корупції

Економічні умови корупції

Слабка дисципліна виконання бюджету при майже повній відсутності реакції на результати контрольних перевірок фінансових інспекцій

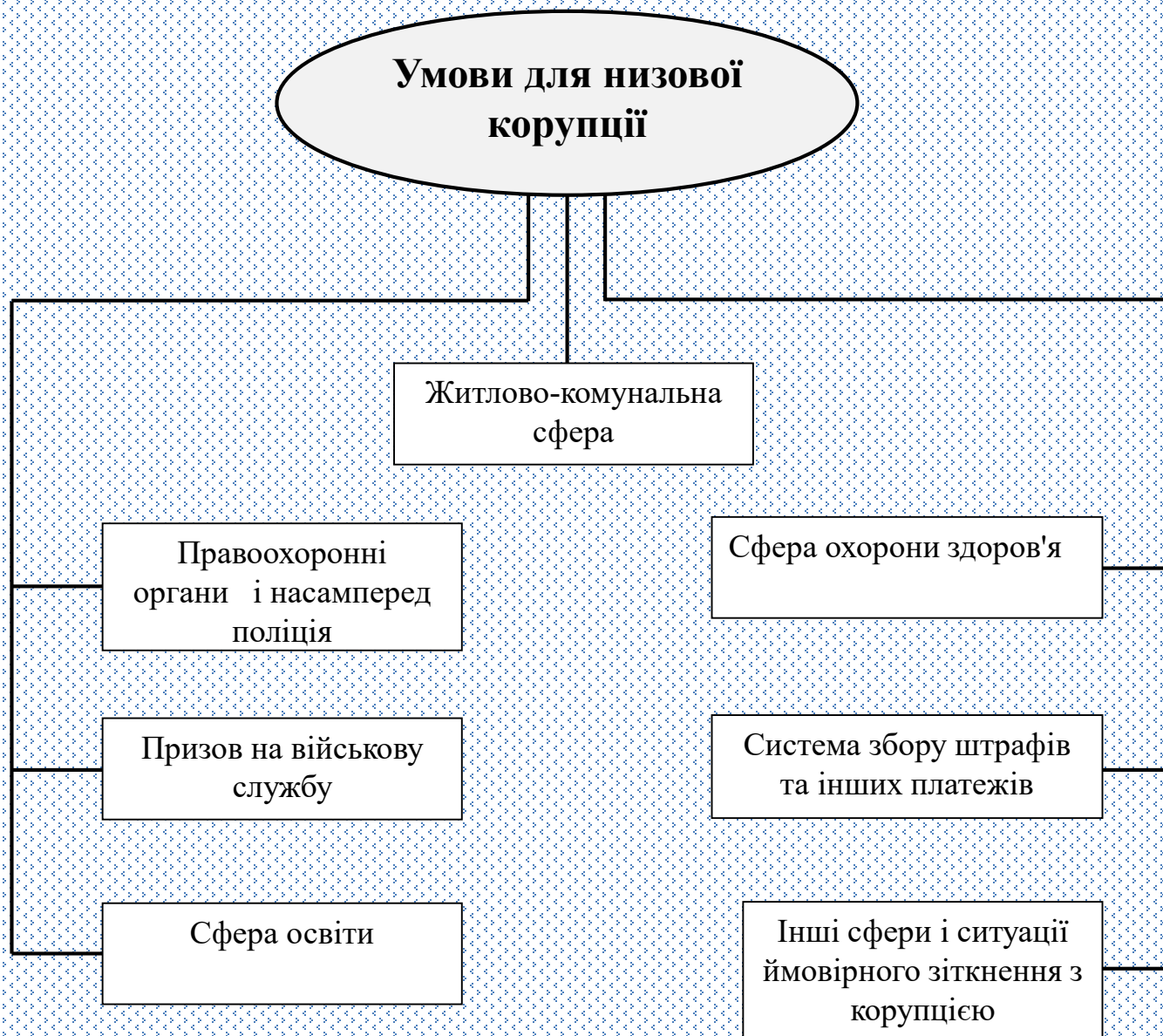
Масштабність приватизації державної власності і слабкість контролю за її ходом

Ненормативна приватизація суттєвої частини державного банківського сектора

Протизаконний лобізм в законодавчих органах

Поєднання правоохоронних органів з економічною злочинністю

Причини корупції

Наслідки корупції

Економічні

Розширення тіньової економіки

Порушення конкурентних
механізмів ринку

Сповільнення появи ефективних
приватних власників

Неефективне використання
бюджетних коштів

Підвищення цін

Погіршення інвестиційного
клімату

Розширення масштабів корупції в
неурядових організаціях

Соціальні

Відволікання коштів від цілей
суспільного розвитку

Різне збільшення майнова
нерівності і бідності
населення

Дискредитація права як
основного інструменту
регулювання життя держави і
суспільства

Зміцнення організованої
злочинності

Збільшення соціальної
напруги

Політичні

Зміщення цілей політики від
загальнонаціонального
розвитку

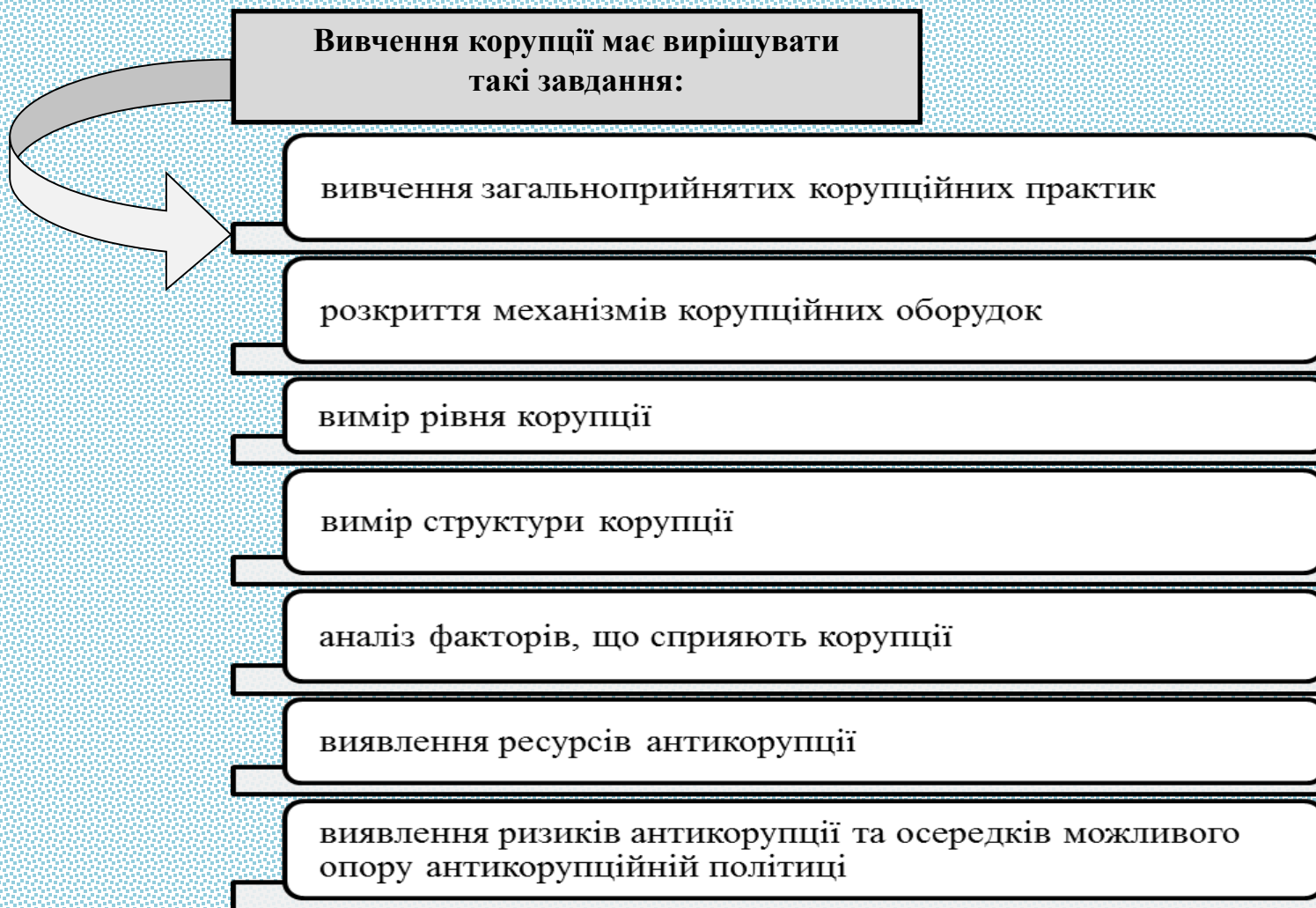
Зменшення довіри до влади

Втрата престижу країни на
міжнародній арені

Профанація і зниження
політичної конкуренції

Збільшення ризику краху
народження демократії

Завдання емпіричного вивчення корупції

Завдання емпіричного вивчення корупції

Рішення діагностичних завдань вивчення корупції може здійснюватися за допомогою таких інструментів:

М

аналіз функціонування органів влади

М

вивчення статистики (економічної, кримінальної тощо)

М

вивчення конкретних кримінальних справ

аналіз законодавства

аналіз преси

соціологічні техніки

Правові основи запобігання корупції

Закон України «Про запобігання корупції»

Чітко встановлює коло суб'єктів

Визначає статус Національного агентства

Передбачає формування та реалізацію антикорупційної політики

Визначає заходи запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням

Визначає заходи запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

Встановлює вимоги до поведінки осіб

Передбачає заходи щодо фінансового контролю

Забезпечує державний захист викривачів

Встановлює інші механізми запобігання і протидії корупції

Визначає засади запобігання корупції у діяльності юридичних осіб

Передбачає відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків

Визначає засади міжнародного співробітництва у сфері запобігання і протидії корупції

Правові основи запобігання корупції

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України»

Правові основи запобігання корупції

Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні»

Принципи на яких ґрунтується діяльність із запобігання та протидії корупції:

верховенства права

законності

комплексного здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів

пріоритетності запобіжних заходів

невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень

відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування

участі громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають допомогу у здійсненні таких заходів

забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків, шкоди, завданої корупційним правопорушенням